

Szentirmai László

Buktatók

Móni

Fura volt így feküdnie. A hideg vas épp a nyakszirtje alatt haladt délnyugattól északkelet felé, vagy talán éppen vissza – mindegy. Egyenletesen zümmögött – talán a szél vagy valami gép... Most már teljesen mindegy.

Egy kis fehér csillag épp a látótere közepén pislákol. Remegő ezüstpöttynek tűnt egy sötétvízű tó közepén.

Ti-ti-ti Tá-ti ...„MitakarszMóni?” ... Ti-ti-ti Tá-ti. Ötvonalas, fekete tábla libbent a képre. „Mi-mi-mi-Szó-mi” – szolmizálta ösztönösen, csak úgy fejben. Torka rekedten kapart, nyelve zsibbadtan szorongott gondozott fogsora satujában. Vacogtató izomzár a szájban, görcs az alhasban.

Büdös volt. Nehézolaj szaga keveredett ázott rozsdabúzzal. A messzeségből vékony, magas hang hasította ketté a csendet – Moóóni!

Ez Hugi, villant át a felismerés a tudat sötétjén. Mégis elég szenvtelenül hangzott, mint valami bejelentés egy várótermi hangszórón át egy nem evilági diszpécser mikrofonra szorított szájából.

– Mooóóniiii – sikított a hang – Hol vagy?

Nyaka alatt folytatódott a zümmögés. Alatta finoman átszűrődő, lassan erősödő, feszes ritmus kezdett kibontakozni – ta-tam ta-tamm, ta-tam ta-tamm. Már nem érezte a térdhajlatát, olcsó cipőbe szorított lábujjai hegyén finom zsongás kezdett elhatalmasodni. Pisilni kéne, üzent az öle. Érezte, lassan felülkerekedik a hideg. Előbb-utóbb a fiatal test is megadja magát.

– Mooóóniiii! – vijjogott a hang kicsit kevésbé távolról – Szólj már valamit Te kis hülye!

Nyelve nem mozdult, torka sem működött már. Béna hangszalagjai nem tették hallhatóvá a szinte csak suttogott mondatot: – Kissé elkéstél, csez’meg. Keserű mosolyát benyelte a sötétség, törékeny alakja sötét csomagként simult a vaspálya mellett elszórt bokrok fekete foltjai közé. Senki sem láthatta, akinél nincs zseblámpa.

Az ágyazatköveken bukdácsoló lábak alatti roppanások bonyolult ütemmé ötvöződtek a jegesen hideg vasszalagban kiállhatatlan crescendová erősödő zajjal. Mindjárt bepisilek, suhant át az utolsó gondolat. Ekkor az ötvonalas tábla – mint egy lopott gyöngypöttyökkel kérkedő fekete pille –, ellibbent a sápadt fehér csillag-hangjegyekkel.

Csak a ta-tam ta-tamm, ta-tam ta-tamm maradt. Egymásba értek az ütemek, a dallamok az egyes szigorlat doboló fájdalomával.

– Moóóniiii! – sikított újonnan Hugi hangja a közelben.

Szeme tágra nyílt, a látótér közepéből az édesanyja nézett rá, de most már a saját hangján hallotta vissza: „Mitakarsz Móni?”

Ta-tam ta-tamm, ta-tam ta-tamm

Kegyetlen rántást érzett a bal karján... Aztán semmi.

Zita Mária

Szarvasné Phd. Élesi Zita Mária nem volt rokonszenves alkat. Matematika-informatika szakos tanárként is túlságosan racionális – egyesek számára kifejezetten számító, erőszakos – lénynek tűnt, nőnek mindenesetre meglehetősen taszító volt.

Törődött magával, de nem lehetett igazán szép. Öltözete a soha ki nem nőtt vidékiségről üzent. Alacsonyságát magas sarkú lábbelik viselésével igyekezett kompenzálni. Ettől aztán – tudtán kívül – kicsit kokottos járása – és persze kinézete – lett. Ezt a leheletfinom határt azonban egy ilyen nő sosem érzi meg. A faluból, ahonnan eddigi élete alatt kivakaródnai szándékozott, épp a legtaszítóbb tulajdonságokat hozta el – törtető alkat volt, s valójában félművelt. Idétlen, *retro* mintás kosztümjei sorát a hajszinéhez társíthatatlan „sportos” öltözettel törte meg időnként. Melleit szivacs párnácskákkal bélelt *pushup* melltartóval próbálta versenyképesebbé tenni – hiába. Még a kevéssé rafinált gólyák többsége is jobban mutatott nála a folyosón, nem beszélve a felsőbb évfolyamos vadászbombázókról. Ambícióira visszavezethető vaksága megakasztotta abban, hogy észrevegye, ami neki jó, az másokat tönkretesz. De ezt megmondani ... lehetetlen, köztudott, hogy mindenkinek mondhatod, hogy hülye, csak a hülyének nem.

Aggályos alapossággal kiválasztott parfümje illatát most penetráns izzadságszag írta felül. Háta mögül nem a rövidfutás párái gomolyogtak fel – Tulkosch hörgött a nyakába.

A főiskoláskori gúnyvers zakatolt vissza az agyában: „*m’Csoda maca ez a Zita, jár a fara, mint a szita*”.

A csípejébe vájó ujjak a „túlóra” végét sejtették. Mindkét kezével az asztal túlsó szélébe kapaszkodott. Alig hallott, úgy koncentrált. Tekintete a csuklóján hintázó ékszerórára tévedt. Évekkel ezelőtt kapta hülye humorú férjétől a fehérarany karperecet egy valaha fontos volt alkalom évfordulójára, éppen 3,14 évvel a „nagy-nagy „ π ”-nap” emlékére. Azóta a gyerek is megnőtt, iskolás már.

Talán még be tudok vásárolni is – villant át az agyán.

A kilincs lesüllyedt, az ajtó éppen csak részre nyílt, és ... megállt, majd élesen csettenve ismét bezárult. Valaki bezárta. A zárban eleve nem fordulhatott volna el kulcs, ... belül az övé fityegett.

Nyitva maradt, hasított át gyomrától az ölég a felismerés.

Az ajtó mögött a szemtanú – immár csak találgatni lehet ki az – sietősen sarkon fordult. Távolodó lépteinek zaját elnyelte a futószőnyeg.

Egyszeriben minden megszűnt. Elhalt az asztalláb milliméterenkénti csúszkálásából szünetelő gyorsuló ütemű nyezetelés, kiengedett a csípőjét sajgató szorítás, meztelen maradt felén hűlni kezdtek a nyers testiség cseppjei.

Utálta a végét. Szinte sose volt jó. De csak ezen, a pár centire mért úton lehetett bejutni a kisváros egyetlen felsőoktatási intézményébe.

A falióra eddig alig hallható *klikk-klokk*-ja most úgy szólt, mint egy-egy vasostor-cserdítés. Az asztali lámpa fénykévéjén túli homályból az *in flagranti* sietős zajai hallatszottak.

Szarvasné, ha csak mukkanni szeretett is volna valamit, már nem lett volna kihez.

– Talán a takarítónő – sziszegte Tulkosch, és azzal már kinn is volt a szobából.

A nő felegyenesedett. Begyakorlott mozdulatokkal igazított vissza mindent térdtől nyakig, bár mindezt hangsúlyozottan nőies öltözete titkos kapcsolatai nem nagyon támogatták. Szoknyáján lesimította a harisnyaigazgatás közben felgyűrődött két ráncot. Ízléstelen blézere mindkét oldalán tett egy – az ő esetében teljesen értelmetlen – „*push-up*” mozdulatot. Az irodában nem volt tükör. Az ablak azonban a belső udvarra nyílt, szemben éppen egy nagy fa koronája sötétlett, ami így estefelé tűrhető pótlásnak bizonyult az elmaradhatatlan önellenőrzéshez. Elhúzta a függönyt, rámeredt az acélszürkén csillogó üvegfelületről rábámuló maszkra.

– Kissé *zitált* vagy Zitamaca! – motyogta. Keserű mosoly suhant át arcán. Saját, lüke szóvicce élesen exponálta a helyzetet. Közelebb hajolt a sötétlő ablaküveghez, sminkje állapotát kutatta – hasztalan. Ebben a pillanatban az udvarra háromablaknyi fénykéve vetült.

– A géptere! – sziszegte.

Kapta magát, azonmód szaladt. Közben lázasan mérlegelt, vajon ki az, aki benn lehet a féltve óvott kabinetben. Ha nem a takarítónő, akkor mindenképpen példát statuál, tervezgette magában – hangos kopogással caplatva lefele a lépcsőn.

Geri

Geri számára a nő lényegében a köldökétől lefele kezdődött. Neki nagyon bejött az aktuális divat. A kis kráterek tavasszal előbukkantak az évek óta egyre lejjebb süllyedő övonal fölött, és az ősz beköszöntéig napoztak a topvonal alatt. Kósék fia nem az okosságával szédítette a lányokat, sármja nagy részét tömött levéltárcája és a mindig időben váltott, rafinált, trendi arcvíz adta ki. Alulműhatatlanul csapnivaló csajozós szövegétől néha maga is meghökkent, de a hatékonyság hamar átlendítette a megtorpanáson. Hátuk mögött „szédült bigének”, muffnak nevezte mindegyiket, s rendszeresen vitte őket a városzéli diszkóba – néha egyszerre kettőt is.

A folyosón kirítt a normálisok közül, mert *neki* mindegy volt reggel, délután, hogy kinn vagy benn, mindig egy piros *baseball* sapkát viselt. A Ferrari embléma, a fordított sorrendben felvarrt magyar nemzeti színek megtették a magukét. *Nagyon kicsit* hasonlított Schumacherre, de ennek a mértéket egzaktsággal kimutató eszközt még nem találták fel. Így neki, de másoknak sem volt lehetőség a bizonyításra.

„Csoótány” – vetette oda a *showtime* szót a tükörképének a koraesti rutin pipere végeztével. Még egy utolsó grimasz, majd egy hanyag mozdulattal elterült a kollégium sokat megélt heverőjén. Odébb rúgta elárvult edzőcipőjét, a beletömött frottírzokni jóval megszesebb landolt. Édesanyja máig nem volt képes megértetni vele, hogy a nők mennyire szenvednek a bűdös férfilábak nyomaitól.

Kis kutakodás után meglelte mobilját. Egy új akciót próbált nyélbe ütni. Hiába hívta az aktuális „bigét”, a telefon kicsengett – de semmi. Ötödszörre elfogyott a türelme. Kisimította a hirdetőújság gyűrött lapját. Bemegyek, megkeresem őket – gondolta.

S tényleg, a lányok a félig kivilágított aulában voltak, egy igencsak élénk gesztusokkal kísért beszélgetés kellős közepén. Móni az utolsó érmét szuszakolta az automatába, mikor Geri odaért hozzájuk és rájuk reccsent.

– Hol a búsban voltatok? Már mióta kereslek benneteket – kezdte sorolni a mondandóját.

Csak úgy pergett a nyelve. Meglehetősen összefüggően beszélt mindenféle JimBeam promócióról, ingyen belépőről, hiába küldött sms-ekről.

A két lány eleinte egykedvűen hallgatta a kitörést, aztán Hugi egyszer csak benyúlt a táskájába, majd rémülten a másik lány kezébe nyomta az üdítő dobozt. Leguggolt és immár két kézzel, gőzerővel kutatott a rengeteg szükségtelen holmi között. Mindketten nézték és bíztatták. Geri mintegy „megfeledkezve” magáról még át is karolta Móni vállát. Az ösztönös válaszmozdulat azonban nem késett. A lány ki nem állhatta az évfolyam önjelölt bikáját, és lelökte a tolakodó kart. Kezében majdnem kilötytente Hugi itala, táskája a könyökhajlatába csúszott, mégis ügyesen kisiklott a kéréstlen karolásból.

– Nincs itt csez’meg! Valahol elhagytam. – reppent fel Hugi tekintete. – Te meg itt közben tapizol? Móni, hogy te micsoda egy kis dög vagy! – fordult ugyanazzal az ütemmel a lányhoz – Inkább azt böknéd ki, hogy hol volt az utolsó óránk?

– Így a félév végefelé elmondanám, hogy az infolaborban ...

Kis tanakodás után megegyeztek, hogy sehol másutt nem lehet a mobiltelefon. Végigsiettek a vége felé egyre elsötétedő földszinti folyosón. A gépterem ajtaja azonban zárva volt – mint mindig. Február, a nagy lopássorozat óta ez az előírás. Innentől csak Szarvasnének, és persze a takarítónak volt kulcsa a teremhez. A portán volt egy pótkulcs – borítékban, két pecséttel –, de az csak tűz esetén használható.

– Móni, figyelj! – nyafogott Hugi. – Felmehetnél Szarvasnéhez vagy Irmuska nénihez! Kérd el a kulcsot meg, hogy nyissa ki a terem. Te olyan jól tudsz ezeknek a nyelven. – mondta a lánynak a fiúra kacsintva. Sokat tudtak róla, ezért utálta a takarítónőket is, ráadásul így egyedül maradhat Gerivel egy kis ideig.

Amint Móni eléggé eltávolodott, szinte egymásnak estek. Behúzódtak a gépteremmel szemközti ablakmélyedésbe – kinn is sötét, benn is sötét – elindultak a kezek. Jól belemelegedtek, majd hogy észre sem vették – és ez kölcsönös volt –, amikor Dr. Tulkosch nagy léptekkel elosont a közelükben. A két fiatal – erre a neszre – megdermedt, Hugi feljebb húzta a tülekedő kézzel szemben alulmaradt csípőnadrágot. Végül a fiú kinézett a folyosóra, aminek a végén megjelent Móni hibátlan, és Irmuska néni kissé megereszkedett sziluettje. Élénken beszélgettek, Móni nagy gesztusokkal kérlelte. Odaértek a párhoz.

– Ha ott maradt, az most ott is van. – Bizonygatta az idősödő takarítónő. – Egyébként hogy néz ki az a telefon?

– Kék, kinyitható.– vette át a szót Hugi. – Tök új, még nem szoktam meg. A tizenkettes gép padjában kell lennie. – bizonygatta emelt hangsúllyal. – Majd én bemegyek érte.

A zárban szépen fordult a kulcs, ajtó kinyílt, a lány abban a pillanatban becsusszant a résen, keze a villanykapcsolón, szemével a tizenkettes gépasztal felé kutatott. A lámpák rendezetlen sorrendben villantak fel, a szükségtelen fényár elöntött mindent, kinn és benn egyaránt. Hugi már benn is volt a padok között, a fiú követte volna, de aztán a terem ajtajában mégis megállt.

– Irmuska! – csattant még a folyosóhajlatból az ismerős hang az ismerős hangsúllyal.
– Mi folyik ott?

A takarítónő ösztönösen betuszkolta a legényt, benyomta mögötte az ajtót. A túsarok közeledő ideges kopogása rosszat sejtetett. Móni háttal állt annak a feliratnak, amit egyébként mindenki kívülről tudott „A géptermet csak szaktanár jelenlétében lehet használni.”

– Az egész udvar fényárban úszik, még az emeletről is lehet látni, hogy van benn valaki – vájt a csendbe a tanárnő hangja. Előbb a diákra, majd a takarítónőre néz. – Kifejezett kérésem volt, hogy tudtom és engedélyem nélkül senki nem mehet be a terembe! – Félretolja Mónit – Ki nem tud maguk közül olvasni, ...melyik betű ismeretlen? – kocogtatja hamis körmével a kiírás üvegét, de világos volt, hogy inkább a takarítónőnek szegezte az izetlen kérdést.

– Tanárnő, ez a hallgató azzal jött, hogy ...

– Nem érdekel – sísteregtek elő a szavak a kissé megviselt rúzzsal keretes ajkak közül –, mindenki tudja, hogy ha akar, akkor megtalálhat – még tanítási órák után is. Miért nem engem kerestet? – fordult Mónihoz. Ebből a teremből már annyi minden tűnt el ...

– Tanárnő, mi kerestük volna ..., de nem akartam *megzavarni*. Csupán egy mobiltelefonról van szó, amit itt felejtettem...

– Fel sem fogja, amit beszél. Ezek elvek! – vág a magyarázkodásba. – Hanyadéves maga?

– Elsős.

– Gondolhattam volna. – azzal benyit a terembe. Milyen érdekes, *most* sötét van. – Tudja mit, holnap az első óra előtt átveheti a telefonját, ha tényleg ott van, ahol maga gondolja.

Az ajtót nagy teatralitással csapta be. – Irmuska – fordul a takarítónőhöz –, most zárja le a termet. Maga, hogyishívják pedig jöjjön velem. Elmondom, hogy itt mi a szokás.

Móni elindul a nála talán egy fejjel is alacsonyabb nő után. Hátranézve még látja a tanácsalanságot, hallja a kulcscsomó tétova csörrenését, a zár csettenését... Előtte egy dühös némben, benn a gépteremben két megszeppent hallgató.

Csak most látja meg, hogy a nő nyakán egy kipirult folt terpeszkedik.

Dr. Tulkosch

A valaha jól csengő nevű, városszéli főiskola élén egy eredeti szakmájában sikertelen, a félműveltségig kikapálódott kémikus állt. Szemében minden világi jelenség egyszerű, mechanikus folyamattá, primitív lánccá egyszerűsödött, amelynek megnevezhető, felsorolható „*vegyi ellemei*” voltak. Így aztán, lényegében pár év alatt, szinte a földig rombolta a sok jó előd által felépített eredményeket. Vak anyagiassága, primitív materializmusa megakadályozta az emberi tényező felismerésében. Erős kihívásként fogta fel a szavak, a törvények értelmezését, amihez sem elég esze, sem megszerzett tudása nem volt. Hatalmaskodott és nem vezetett. Szemében az ember semmit sem ért, beosztottjait úgy válogatta ki, hogy azok rettegjenek fitogtatott vagy sejtetett erejétől. Libidója komoly akadály volt a helyes döntések meghozatalakor, számító kis bulák sora járt jól – így vagy úgy. Jegyosztó díványáról pletykák keringtek, mint valami színházigazgatóról. A kisváros

persze mindent tudott, egykori feleségét pedig – hiszen évekkal ezelőtt elvált – ez már nem izgatta. Tulkoschnak azonban annyi esze sem volt, hogy felfogja „nem elég tisztának lenni, annak is kell látszani”, óvatlanul házinyúlra lőtt. Csöpögő cubákoktól hizlalt teste miatt hetente többször a tenispályán kellett befejeznie a napjait, ahol éppen – tiszta véletlenül – Szarvasné is karbantartotta formáit.

Igazi szolgálóleányokat kutatott fel, akik pont szűk látókörük miatt nem gondolkodtak el ezen. Okkal, ok nélkül lökte utcára az embereket, munkaköröket szüntettet meg, miközben talpnyalói számára álfeladatokat, zsíros álhivatalokat kreált. Szaporodtak a referensek, a menedzserek, fogytak a magyar nyelven megnevezhető, valódi munkák. Gyarapodott az IC-tanárok, a gyökértelen óraadók – összességében a valójában hozzá nem értők hada, és egyenes arányban zsugorodott a szakma, a hivatás legapróbb fortélyait is ismerők, a tudásátadás leheletfinom módszereit évtizedek alatt kiérlelők csapata.

Ha kedve volt rá, maga vezette az intézmény limuzinját, oda mehetett, ahova akart. Közpenzen evett cápauszony-levest és szarvasgombát, ám a gazdasági osztályra leadott számlán ez már tételesen nem szerepelt. A különútjait menetlevéllel is fedező, de éppen ezért jól értesült sofőröket – akikkel pofátlanul saját kocsiját is rendre lemosatta – szép sorban szélnek eresztette.

Évente valamit mindig átépített. Rájött, hogy ez az a csatorna, ahol a közpénzek ki-csorgathatók a kerítésen túlra. Az épületben nem volt szárny, amire nem került volna sor. Tantermek, laborok, szertárak tűntek el és öncélúan létrehozott, majd gondosan elzárt szobák, helyiségek rajzolták ki az intézmény új térképét. Egyre kevesebb hallgató ülhetett le, miközben szaporodtak a többnyire üresen álló irodák. A koronát a kis kutyuk, a számítógép tartozékok, morzsaporszívó beszerzése jelentette. Egy igazi bugrisból lett parvenű volt, mulatós zenével, hangoskodó folyosói mobiltelefonálással, aki nem fogta fel, hogy a klímaberendezések nem mutatnak fényesen az utcára néző, klasszicista műemléki falakon. Rá sem hederített arra, hogy ami a vezetése alatt folyik, annak szemernyi köze sincs az állami feladathoz, hiszen hasonlevű felsőbb patrónusai mindig kimentették. Kevés valószínű ellenfele maradhatott, sok kisstílusú túsza sikerrel semlegesítette a rendre erőtlennek bizonyuló belső ellenzéket.

A kisvárosi lét, a magyar vidékiség terméke volt – a maga nemében díszpéldány.

A szomszéd asztalnál

A SERCI-BERCI a diákság által is látogatott kiskocsmák legjobbika volt. Olcsó, közel a kollégiumhoz. Az amerikai filmekből is ismeretes dizájn szerint bútorozták be – a terv nagyjából a vasúti vagon alaprajzára hajazott. Az idő megtette a magáét – kiszolgálás semmi, mindenki maga vitte be az italait a félig elszeparált helyiségekbe. Aki a lakozott fenyőrönk asztalok melletti lócákra ült – ha akarta – kihallgathatta a közvetlenül mögötte, de mégiscsak odaát ülők szavait. Nem volt könnyű, mert a hangszórókból kéretlenül bömbölt a *jáksóhattventi*, és a tévét is csak zárás után kapcsolták ki, amely szorgalmasan közvetítette a nívón aluli zenébe mártott tippmix-teletext adását. Mindezért a városkában jól ismert tulaj, Albert Bertalan nem nagy, de biztos pénzeket kapott. Gyerekkorában sokat csúfolták dadogós neve miatt, manapság azonban kapóra jött a cégére.

A fiatalok a diszkót megelőzően betértek a SerciBercibe. Geri szokása szerint itt öntött indító keveréket magába, – s ha kellett – a társaságába is. Volt pénze mindig, de ez így még inkább költséghatékonynak tűnt.

Leültek. A lányok a borosköla mellett döntöttek, a fiú a szokott dupla vodkát kérte dzsúszszal. Napszemüvegét feltolta a piros sapka ellenzője fölé, majd az egészet hátrafordítva visszatette a fejére. Egészen idéetlen volt, de ezt sem a lányok, sem a haverok sose mondták a szemébe. Móninak háttal, a másik asztalnál két oktató beszélgetett. Szemerei volt az egyikük, amolyan öreg bútordarab a főiskolán.

Hangosan, kimérten beszélt, de nem hangoskodott. Bár kocsmában voltak, de nem viselkedett úgy, mint a kocsmázók.

Talán magát is meg akarta győzni az igazáról. Évek alatt gyűlt fel benne mindaz, amit most szóba öntött. Keserűség érződött a hangsúlyokon, a téma maga is lesújtó volt: a kisvárosi középszerűség, az értelmiség erő- és tévesztése. Éppen arról beszélt a vele szemben ülővel, hogy a választópolgárok negyede abban a félszáznál valamivel több városkában él, amelyek tizen-huszonezres méretükkel sajátos szociológiai keretet jelentenek. Csillogó keret ez – sőt korlát. Nemesacél kalitka a javából, de leginkább nehézvas-kolonc egy felemelkedni szándékozó ország lábán.

Móni önkéntelenül is felfigyelt. Ebben a félévben az egyik szemináriumon hasonló témák voltak a középpontban. De ott, azokat ilyen formában sosem tárgyalták. Senki nem tett fel kényes kérdéseket. Sem a tanár sem a diákok nem nagyon provokáltak vitát. Fel nem merült hogy például, mit csinálnak manapság azok, akik korábban az intézet elismert tanárai voltak. Kinek számítottak akkor és kik ma? Hogy például mi az ember mértéke, mi az ember értéke?

Az nem volt szokatlan a számára, hogy a férfiak politizálnak, azt otthon is tapasztalhatta. Nem is oly rég saját fülével hallhatta, hogy kiscgazda apja pár pohárka után milyen keményen és mennyire keresetlen szavakkal osztotta ki a „sü-sü vasutasokat”. A sztrájkból neki annyi jött le, hogy nem közlekednek *rendesen* a vonatok. Aztán amikor a *ZsigaBigával* kellett Várdára bevinni a lányát, nehogy lemaradjon a vizsgáról, végig szitkozódta az utat.

Odaát valahogy másképp hangzott mindez.

– Az a leginkább bosszantó, hogy kinn az utcán ezt a demokráciát a valahavolt királysággal, a kommunizmussal, a szocializmussal vetik össze. Hol élünk, hogy pro vagy kontra érv lehet a kádár-korszak? – emelte meg a hangját.

Az biztos, hogy a most kormányon lévőknél inkompetensebbeket és korruptabbakat nem igen látott ez az ország. Lassan évtizedek óta ravasz, kisstílusú politikacsinálók tömrik ki az országgyűlés széksorait, akik a múlt szelektív megidézésével, csakis a saját, cinikus hatalmi játszmáikkal vannak elfoglalva, de a kisemberrel, akik képviselőre hivatkozva beültek a parlamentbe szinte semmit sem törődnek. Utazz odébb pár ezer kilométert és láthatod, megtudhatod mennyire lilliputi, mennyire kisszerű, amit művelnek. Össze ugrasztanak idegent, ismerőst, családtagot – valaha volt jóbarátokat tesznek ellenségé.

Látják, tudják, hogy az emberek mennyire érzékenyek, legfőképp az elvonásra. Az persze elég furcsa, amikor a híradóban, a fényesre sminkelt szakszervezeti vezető felhívására

arany karperecektől csörömpölő csuklókkal, aranygyűrűs ujjakkal egybekapaszkodó patikusokat látsz tiltakozni az egyre romló helyzetük miatt. Eközben még ebben a kisvárosban is kinyit a negyedik gyógyszertár. Tiszasemjénben biztosan jobban a helyén volna. A kiskamaszok pedig ezt látják „hír”-ként két reklámfolyam között. No meg a csomó „kis színes”-ben a bicskás cigánygyereket, Románia kéretlen ajándékát, vagy a tanárverő tiniket, akik a saját maroktelefonjaikra veszik szánnivalóan kisszerű szemétségeiket. A világhálóra réteg-topikként odapottyantott képsorokat aztán a „közvéleményt szolgáló” – valójában persze szemforgató – média felkapja és „központi kérdéssé” teszi. A végén már ronggyárágott gumicsontként hozza fel az „időszerű” témát – nap mind nap – a szép, deres-barkós médiasztár-szerkesztő. Felvonulnak a szakértők, a holdudvarbéli szakpolitikuskok – mindenki, aki fürdőzni szeretne a fontosság fényében. Pénz persze van döggivel – futja a reklámból. „A műsorvezetőt a *Kingland* öltözteti, a stúdiót a *Dogland* őrzi... a hivatalos szállító pedig a *Foxi Taxi*” és a többi, és a többi. Hja kérem, a márkanév, az „imidzs”, a „brend”, a „gudvill”...ma ez a legfontosabb. Hadd tudják a nézők, mi a „trends”. Aztán pedig „ámulva” csodálkozunk az adatokon, hogy a javarészt kisvárosi, vidéki magyarok a hamisított cuccok legnagyobb fogyasztói. Látszani akarnak valakinek. Néha egyáltalán csak látszani.

Móni hallgatta. A hangsúly, az ironia miatt jobban inkább odaára figyelt, mint az asztalánál ülő Gerire, aki elképesztő ajánlatot vezetett elő. Ujja egy apróhirdetésre mutatott, ami egy hirdetőújságból kitépett papírcafaton állt és veres rúzskarika vette körül. Hugi közelebb hajolva hallgatta. Nem így Móni.

– Napokig hullámmzott a bili tengere. De senki le nem ásott volna a dolgok mélyére. Nem az a kérdés, hogy a munkaképesség és a nemzőképesség közé tehető-e egyenlőségjel? Az viszont igen is az, hogy nincs értéke semminek. – folytatódott odaát.

– Ezt hogy érted? A pénznek például van értéke – hallatszott a bátortalan ellenvetés. – Sőt, ma már csak a pénznek van értéke.

– Hja. Ma döbentem meg azon, hogy már a papírnak sincs értéke. Valaha nagy becsülete volt a papírnak, a könyveknek. Minap a szemetet válogattam, és az eredmény fejbevágot. A kéretlen reklámújságok összcsúlya – némelyiket ki se bontottam – nagyobb volt, mint a heti hulladék. Az volt a legszörnyűbb, hogy láthatóan értelmetlenséget nyomtattak rá a legdrágább technikával. A rendszerváltást elhozó stencilezett szamizdatok jutottak az eszembe. Se mennyiség, se minőség – és mégis működött. Most aztán van minőség, van mennyiség – de valódi érték nélkül. Megy – egyenesen a szemétdombra. Persze nem a papírt, hanem valójában a fát dobjuk ki, amiből készült. A valaha élő fát, amit erdőszámra irtanak ki a Föld tüdejéből. Meg fogunk döglenni, ezer jele van. Megyényi jégtáblák töredeznek le a sarki jégsapkákról. Aki egy keveset is megjegyzett a földrajzból tudja, hogy ez a valaha volt legbiztosabb édesvízforrás. Most majd szépen beúszik a brazil partokig, s belevegül az ihatatlan óceánba. A felmelegedett Földön nem is a benzin lesz a hiánycikk, hanem a tiszta ivóvíz.

– Ez meg hogyan jön ide?

– Beérett a gyümölcs. – darálta tovább a szavakat. – Az emberiség fogyaszt a nagy békehangulatban, a huszadik század világháborúi, a hidegháború után. Aztán itt a fehér ember kényelemszeretete, a fogyasztást kiszolgáló – egyben újabb és újabb igényeket generáló

– tudomány, a csakis észrejáró gondolkodás, a racionalitás. No és persze itt a megesett szolgálólány az iskolázás ... Beérett a gyümölcs – és bizony rohadt, monília.

– Móni, te hallod ezt? – sipította túl a zajt Hugi. – Itt a lehetőség, és te ide se figyelsz. – tolt a papírfecnit a poharak közé. Fekete műkörme egy másik vörös karikába zárt szövegen dobolt: „Szünidei táncos munka – főiskolásoknak, egyetemistáknak”. Alább egy másik, de az nem volt bekarikázva „Egyetemistákat keresünk – társalkodónőnek. Fejleszd tovább nyelvismeretedet és még pénzt is kereshetsz!”

– Most nem érdekel. Olvasd el és majd kidumáljuk holnap – hallotta saját hangját Móni. Láta szobatársa elképedtségét és Geri grimaszát, de továbbra is odaáttra fülelt.

– Az időben nincs hátramenet, ez nem egy autó, ahol bármikor befékezhetek. Ami a fiatal generáción megesett, az nehezen lesz gyógyítható, szerintem nem is lehet gyógyítani. Az iskola a társadalom tükré – szajkózza mindenki. Az élet jogok s kötelességek szövete. Ha valamelyik csorbát szenved – legyen az bármelyik – szankciónak kell jönnie. Ez lenne a jogállam. De mit lát egy mai – európai – fiatal? Az utcák vagy itt vagy ott megtelnek csuklyás, ezért vagy azért verekedő vadakkal. A rendőrség kivonul, cselekszik, ahogy lehet. Minden egyébbel együtt próbálja az emeletes házakban lakó polgárok autóit megóvni – fékezni az utcai gyűjtogatókat. A média ráuszul az eseményre és azonnal képes két mérőben ellentétes magyarázatot adni a látottakra. Viszketeg jogásznőcskék, komolyasat játszó prókátor urak és ilyenoldali meg olyanoldali politológusok habosítják a szennylét. Eközben senki nem meri kimondani a tényt, hogy tudniillik végül soha, senki nem fogja a vétlen lakók kárát visszafizetni. Sőt, senki nem fog semmilyen okozott kárt megtéríteni. Ez egy olyan jogállam, ahol a törvényt érvényesítik és nem alkalmazzák.

– Móóóóóni, neked elég annyi pénz, amit az őseidtől kapsz? – vijjogott be Hugi hangja. – Tisztára gáz, hogy ide se figyelsz. Csak annyit kellene bevállalni, amit egyébként is szívesen csinálsz – ott a rúd és riszálsz rendesen!

Gerri egyből felröhögött, a festett szőke ettől megakadt, de ugyanabban a pillanatban már lendült is a könyöke, szinte dőfött vele. – Nem ARRA a rúdra utaltam, vазze. Tutira odavagy magadtól.

– Miféle rúdról fecsegsz? – vetette oda Móni tettetett érdeklődéssel.

– Goó, goó gooóó – táncoslány és a bárpult fénylő rúdja. Mai mese a tükrös plafon és padló között. Sima meló, izzítod a pasikat, de nem hagyod a bugyidat.

– Te totál hülye vagy, ilyen nem létezik.

Egy pillantás elég volt, hogy felmérje, mit jelent a bekarikázott szövegben a „konzumálás” szó. A kisvárosban napi szóbeszéd tárgya volt, hogy szláv cicusok hogyan ígérnek alá az ösztöndíjat így-úgy kiegészíteni szándékozó diáklányoknak.

– A kis ukrán csajok elintézték – vetette oda Móni, s már nem is figyelt.

Odaát ismét új téma került elő.

– Mindenki tudja, hogy egy ilyen álmos porfészekben alig van számottevő nagyságú üzem, intézmény, munkalehetőség. Nem élhet meg két egyforma. Azt hallani, hogy ez itt egy iskolaváros, de egyre aszalódnak az intézmények, egyre kevesebb a tanuló, összevonások sorozata lett az elmúlt pár év. Milyen értelmisége lehet egy ilyen kisvárosnak?

– kérdezte inkább csak magától. A sósmogyoró utolsó morzsáit a kiürült nylonezüst zacskóból a szájába terelte. Egy-két korty sör után tanáruvas kifejtés következett.

– Világos, hogy egy-egy szakmában kvalifikált értelmiségi számára – ez alól még a tanítás sem kivétel – egy vagy legfeljebb kettő munkahely van. Ez azt jelenti, hogy az adott területen a képzett fiatal, de a kiöregedett értelmiségi számára is alig van választás, sőt nincs. Ez termeli ki újra és újra a szervilizmust. Az embereknek lennének saját gondolataik, de inkább állás vagy pozícióféltésből megtartják maguknak. A „parlamenti matematika” már itt lenn a végeken, a munkahelyi tanácsokban is megjelent, ám torz formában alkalmazták. Csak szerezz meg elég szavazatot – színlelj bármit, úgyis nyomásnak értelmezi mindenki –, és bárkit letaszíthatsz vagy felemelhetsz. Aztán már úgysem kutat senki, hisz’ nem is juthat igazi információkhoz. Ez egy kényszerpálya mindenkinek és minden tekintetben. Minden a „dokumentumokon” múlik, pedig nem a papír megy a katedrára, hanem az ember. Jaj nekünk, ha az az ember félművelt, vagy ne adj’ Isten, sültbuta. Az a gond vele, hogy egy-egy döntés évekre bebetonozza a személyt és annak ilyen-olyan törekvéseivel együtt a jövő irányát s a teremthető állapotokat. A szűklátókör, a középszerű kicsinyesség, a kisvárosi haverság pedig halálos koktél – főként manapság, amikor csak is az eredetiség hozhatna létre túlélést jelentő megoldásokat.

– Ugyan már, kit érdekel. – szólalt meg Szemerei barátja. – Amíg van egy kormány, addig minden mindegy – van kit szidni, hibáztatni. Ezt az álfüggetlen népességet nem érdekli, csak tudja kire rálöcsölni a maga képtelenségét, impotenciáját. Van párezer ilyen-olyan párttag, de a többség „független”, csak a választáskor firkál keresztekre ide vagy oda, aszerint, hogy melyik rafinált hazugság tetszett jobban. A saját impotenciájával azonban nem néz szembe. A választók döntő többsége kisvárosi – kisvárosi aggyal, a vidékiség összes fékjével, a csökkent jövőképpel s a mindent meghaladó irigységgel.

– Ez a borzasztó – vette vissza a szót Szemerei –, ez még a kulturális szokásokat, a köznapis viszonyokat is deformálja. Az egyik oldalról kényelmes: „– Jónapot doktorúr” – somolyog a zöldséges. „– Gyönyörű ananászt hoztam tegnapi. Ha már itt van, nem visz egyet haza az ünnepi asztalra?” Tudja, hogy itt laksz, a főutcán és megveszed, mert te vagy a „doktorúr”. Még arra is emlékszik – persze, ha elkottyantottad valaha –, hogy egy érett ananással viharhullámokat simíthatsz el otthon, ha háborog a családi tenger.

A szemközt ülő hümmögött egyet.

– Ez nem egy nagyváros, ahol már a szomszéd kerületben akár évekre is kibérelhetsz szobát a titkos légyottokra. Itt mindenki ismer, de legalábbis ismerhet – sokszor többet tud rólad, anélkül, hogy tudhatná! Ettől olyan szép és ocsmány az egész.

– Gyerünk, menjünk! – szólalt meg Geri. Kis disznószemeivel belenézett Móni arcába.

– Holnap adj választ erre – dugta a hirdetést a lány orra alá – Hugi majd elmagyarázza, mi a pálya.

A poharak, szélükön egy-egy rúzsocsikkal, kiürülten álltak egymás mellett, nézték, ahogy az utolsó csikk, mint egy pózba merevedett vitustáncos egy soványka, kék füstfoszlányt küld a semmibe. Üres és véges minden.

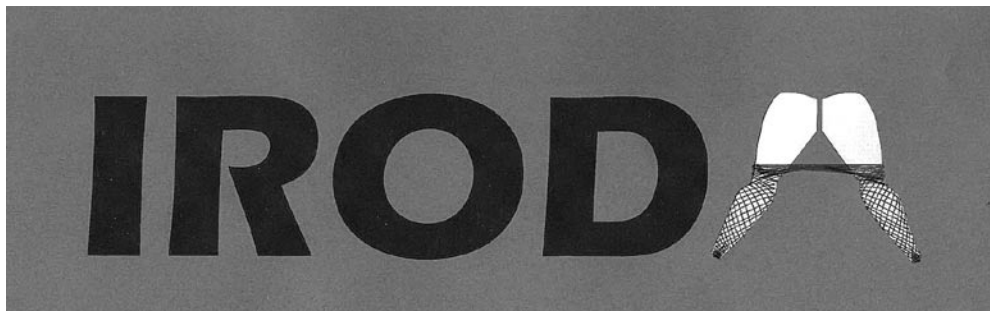

Móni másodszor

Csak nézett ki a fején, a semmibe. Észlelte, amint a látótérben Szarvasné – mint egy lasított filmen – szavakat formált a szájával, ám nem hallotta, nem értette, amit mond.

– Hol tanulta ezt a tolvaj tempót? – visszhangzott még mindig a fülében az a mondat, amit eddig még soha, senki nem vágott az arcába. Nem is tett olyat, hogy ilyet vele kapcsolatban mondhasson bárki is. Majdnem elájult. Szülei becsületességre nevelték, neki is ez lett a természetes.

– Várakozzon odakinn! – ocsúdott fel a némafilmrészlet egy pontján. Még észlelte a tanárnő kiüldöző tekintetét, ezért automatikusan mormolt egy köszönést és kilépett a folyosóra. Bezárta az ajtót, amelyen – nemrég tehette oda valaki – gúnyrajz fityegett.

Móni ösztönösen elhúzta a száját, a firka eszébe juttatta, amit még a múlt félév elején látott meg, egy erősen szürkületbe hajló estén. Elhessentette a kimerevített képet, más, fontosabb gondolatai tolultak elő. Geritől kapta azt az átkozott ékszert. Akkor sem értette, mi lehetett a célja vele – s tessék, most itt van nyakig a pácban, lopással gyanúsítják.

Nemigen tudta, mit tesz, ösztönösen elindult a koliba. Hugi csak tudja, hogy ő ilyet nem tenne, csak tanúskodik mellette. Mire ezek benn az irodában végeznek, ők ketten időben visszaérnek.

Odaát a portás megállította, egy levelet nyomott a kezébe. A feladó helyén bélyegző: Városi Rendőrkapitányság, Erkölcsrendészet..., tértivevény...

– Mi ez?

– Azt magának kell tudnia – morzsolta ki a választ a fogai között Rózsa néni, akit mindenki csak *Rózlein*-nek hívott. – Itt írja alá, hogy átvette – tolta elébe az ívet.

Móni feltekintett és a lesajnáló tekintetből egyből megértette a nőnek lövése sincs arról, hogy ezt a levelet ő csak tévedésből kaphatta.

– Látta Csiregi Eszti bejönni? Nem tetszik tudni, itthon van-e?

– A *Hugi*? Mert ha jól tudom, erre a megszólításra jobban hallgat... Nem!

A portás csak megértett valamit a szituációból, mert hozzátette: – Illetve... volt már itt, de nemrég' ki is ment a fiújával. Volt velük egy idegen is.

– Köszönöm Rózsa! – azzal sarkon fordult és már kinn is volt az előtérben. Ujja a gyors-hívó gombon, végre kicsöng – Azt mondd meg, hogy most hol vagy! – szegezte bele a telefonba.

– Gyere a SerciBercibe! Nagy gáz van! Itt van a vizenyős szemű is, az a szláv pasi. Geri a plafonon volt, amikor feljött. Semmi tipi-tapi, egyből jöttünk ide. Most meg itt ül, mint nyuszi a fűbe'.... – dőlt Hugiból a szóözön. Furcsa, szokatlan felhangokkal hadart. Móni egy mozdulattal véget vetett a beszélgetésnek. Az utcán szemerkélt az eső. Ő azért feltépte a levelet. A kiskocsmá amúgy nem volt messze, de annyira igen, hogy a vékony öltözet lassan átnedvesedjen. Móni egyre jobban lassított, a túsarok türelmetlen kopogása megszelídült, majd elhalt. A levélből szörnyű sejtés állt össze. – Hálózat?! Micsodaa!?

– Gyöjjön csak! – hallotta a rossz kiejtést. Látta már messziről a társaságot. A vizenyős szemű mellett Hugi gubbadt, Geri neki háttal, még csak meg se fordult. Móni sejtelsei tovább komorodtak.

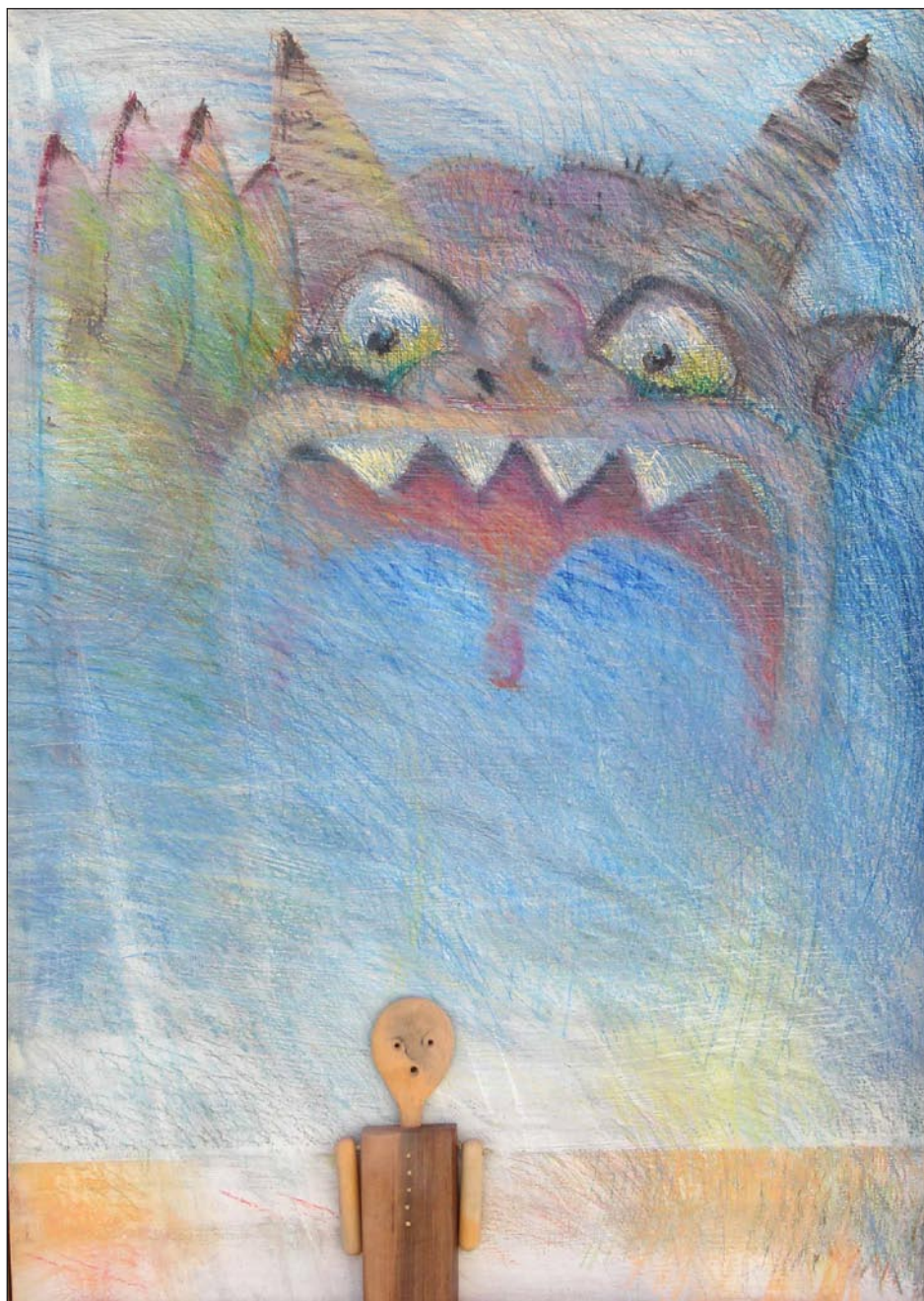
Hamis mosollyal hadart valamit a hajáról, meg, hogy megfésülködne. Egyből a mosdóba ment. Illetve csak úgy tett, de tudta, hogy a folyosóról ajtó nyílik a raktárrészlegre. Onnan már szabad az út. Csak el innen, Hugi úgysem segíthet. Neki egyébként is annyi, a vizenyős szemű a markában tartja. A főiskolára nem mehet vissza, ember el nem hiszi, hogy semmi köze semmihez, amivel gyanúsítják. Szarvasné reggel meghúzta – mit várjon tőle este. Megfenyegette, hogy értesíti a szüleit: ékszerlopás miatt vizsgálat folyik a kollégiumban, s a lányuk is gyanúsított. És ez a levél. Már a rendőrség is. Az édesanyja bele fog halni a szégyenbe – peregetek a mondatok. Okos, de egyszerű lány volt és fiatal. Egyedül egy kisvárosban.

Már a murvát taposta. A város kifogyott mögüle. Az eső elállt, néha metsző szél sepert végig. A szürkület lassan beállt. Messze, az autóúton már reflektorral mentek az autók. A sok kis „meccsbox” konokul kergette egymást. Egyesek egymásnak menni látszottak, de aztán mégse... Minden ment a maga útján, csak Móni érezte úgy, hogy neki nincs kiút. A vasúti sínekhez ért. Kombinálni próbált, odébb rugdalt egy-két ágyazatkövet. Eszébe jutott a mamája, az intelmei... – Vigyázz a cipődre, kislányom – apáddal *nem lopjuk* a pénzt.

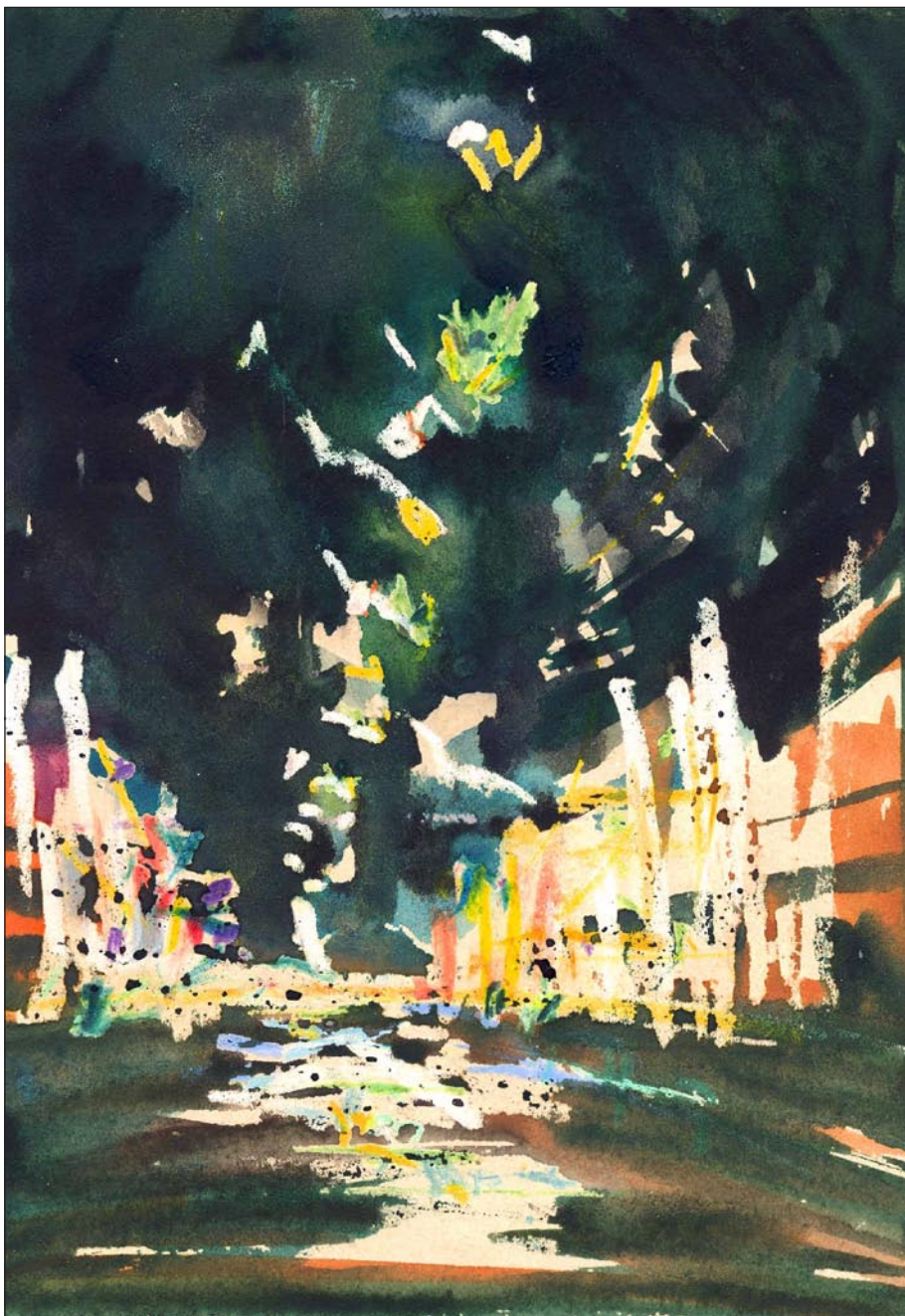
Tele lett könnyekkel a szeme. Bokája fáj, talpa sajgott. A háta is fázni kezdett. Libabőrös combokkal ült le a sínre. „apáddal *nem lopjuk* a pénzt” hallotta valahonnan messziről.

Rabság (assemblage, 100 x 120 cm) 2004.

Van itt valaki? (assemblage, 70 x 50 cm) 2006.

Zöldhullám a 3-as bevezető szakaszán (akvarell, 20 x 27cm) 1983.

Célkeresztben (akril, 100 x 100 cm) 2007.

Fanny emlékei (assemblage, 100 x 120 cm) 2005.

Zsákomban a bábom (assemblage, 100 x 120 cm) 2007.